

Woensdag 25 augustus 1915 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

Het is in Roosendaal de laatste tijd overvol van Belgische families, die uit Engeland terugkeren en hier op de nodige papieren wachten om weer naar België te kunnen gaan.

Belgische archiefstukken.

Berlijn, 24 augustus. De Norddeutsche Allgemeine Zeitung heeft heden haar reeks artikelen over de in Belgische archieven gevonden rapporten van Belgische gezanten voltooid.

De thans openbaar gemaakte bescheiden omvatten het tijdperk van 7 november 1913 tot 2 juli 1914. Zij beginnen met een kenschetsing van Grey's politiek en besluiten met het uitspreken der verwachting dat Rusland zich niet aan de zijde der koningsmoordenaars van Sarajevo zal scharen.

De Belgische gezanten volgden met bezorgdheid alle tussen de twee genoemde data liggende gebeurtenissen: de pogingen der entente om 1° de omsingeling van Duitsland en zijn bondgenoot Oostenrijk-Hongarije te voltooien, 2° de drievoudige entente door aansluiting van mogendheden van de tweede rang uit te breiden, en 3° zich militair oppermachtig zowel te land als ter zee op de twee geïsoleerde middenrijken te werpen.

Graaf Lalaing laat er geen twijfel aan bestaan, dat hij in het politieke programma van Grey een gevaar voor zwakke staten ziet.

Naar aanleiding van de agitatie der groepen Ribot voor de invoering van de driejarige dienstplicht in Frankrijk schrijft baron Guillaume op 16 januari 1914: "Mij komt het voor dat wij meer belang zouden

hebben bij een succes van de politiek-Caillaux van de radicalen en socialistische radicalen. Het zijn Poincaré, Belcassé, Millerand en hun vrienden die de nationalistische en chauvinistische politiek hebben uitgevonden en gevoerd. Zij vormt een gevaar voor Europa en voor België. Ik acht ze het grootste gevaar, dat thans de vrede van Europa bedreigt, niet omdat ik gerechtigd zou zijn tot de veronderstelling, dat de Franse regering met opzet de vrede wil verstoren – ik geloof eerder het tegendeel – maar omdat de houding van het kabinet-Barthou naar mijn mening de militaristische neigingen in Duitsland heeft doen toenemen.”

Na de val van Barthou schrijft Guillaume, de 10e maart 1914: “Het heeft Poincaré zeer ontstemd, dat hij zich genoodzaakt heeft gezien, de macht aan Caillaux over te dragen, door ze in naam aan Doumergue toe te vertrouwen. Hij ziet daarin een tegenslag voor de militaristische en nationalistische politiek, die hij stelselmatig heeft gevolgd van de dag af dat hij als minister-president aan het hoofd der regering kwam.

“Met Delcassé, Millerand en enige anderen heeft hij voortdurend de politieke en militaire wederoprichting van Frankrijk en het sluiten van nauwe betrekkingen met Rusland gepredikt. Hij is als minister-president naar St.-Petersburg gegaan en zal binnen enige maanden als president der republiek daarheen terugkeren. Hij heeft onlangs Delcassé daarheen gestuurd met opdracht om met alle middelen de aandacht te vestigen op de weldaden van het verbond tussen Frankrijk en Rusland en het tsarenrijk te bewegen zijn militaire toerusting te vergroten.”

Naar aanleiding van het bezoek van de koning en de koningin van Engeland aan Parijs toont baron Beyens in een telegram uit Berlijn van 24 april, dat de invloed van Iswolski op de Franse politiek zelfs de

heer Cambon lastig is geworden. Hij uit de hoop dat deze intrigerende diplomaat van de tsaar spoedig zal worden vervangen.

Van zeer groot belang is echter in ditzelfde rapport een opmerking over de vraag of bij een oorlog tussen Duitsland en Frankrijk Engeland Frankrijk zal helpen. Baron Beyens schrijft daaromtrent: "Wij hadden het bewijs dat de medewerking van het Engelse leger en de zending van een expeditiekorps naar het vasteland door de militaire autoriteiten van beide landen in overweging was genomen. Zou dat thans nog zo zijn en zouden wij nog altijd moeten vrezen dat Engelse soldaten België zullen binnenrukken om ons ter verdediging van onze eenzijdigheid zodanig bij te staan, dat zij die (onzijdigheid) bij voorbaat compromitteren?"

Duidelijker kan wel niet worden uitgesproken dat de Belgische regering zich bewust was, dat voor het door de Engelse generale staf in overleg met het Franse legerbestuur opgemaakt plan voor een landing van Engelse troepen in België, de bescherming van de Belgische onzijdigheid slechts een voorwendsel was.

Dat deze erkenning juist uit de mond van baron Beyens komt, heeft een enigszins komische bijmaak, omdat de tegenwoordige Belgische minister van buitenlandse zaken onlangs in de *Revue des Deux Mondes* in een van de hatelijke aanvallen en verdachtmakingen overvloeiend artikel, over de onzijdigheid van België heeft getracht de onschuld van de Belgische regering te bewijzen.

Belangwekkend is ook het rapport van baron Guillaume van 8 mei. Hij schetst daarin zeer juist de stemming, waaruit drie maanden later de oorlog voortkwam. Hij schrijft: "Het staat vast dat het Franse volk in deze laatste maanden chauvinistischer en zelfbewuster is geworden. Dezelfde bevoegde en deskundige personen, die twee jaar geleden grote vrees aan de dag legden als er maar sprake was

van mogelijke verwickelingen tussen Frankrijk en Duitsland, slaan thans een andere toon aan. Zij beweren zeker te zijn van de overwinning en maken veel ophef van de, voor het overige werkelijk bestaande, vorderingen die het Franse leger heeft gemaakt. Zij zijn er zeker van het Duitse leger ten minste zolang in bedwang te kunnen houden, tot Rusland tijd heeft gehad zijn leger te mobiliseren en troepen samen te trekken om zich op zijn westelijke nabuur te werpen. Een ervaren en hooggeplaatst diplomaat heeft onlangs gezegd: Als zich nu plotseling een ernstig incident tussen Frankrijk en Duitsland voordoet, dan zullen de staatslieden van beide landen zich moeten inspannen om het binnen drie dagen vreedzaam te beslechten, anders komt er oorlog. Een der gevaarlijkste factoren van de huidige toestand is de driejarige dienstplicht, die door de militaire partij lichtvaardig is doorgezet, ofschoon het land hem niet kan dragen. Binnen twee jaar zal men hem weer moeten afschaffen of oorlog voeren.”

De 9^e juni vraagt baron Guillaume onder verwijzing naar de agitatie van Iswolski voor de driejarige dienstplicht: “Is het waar dat het St.-Petersburgse kabinet het land tot aanneming van de wet op de driejarige dienstplicht heeft opgedrongen en thans de handhaving daarvan met alle nadruk verlangt? Zou de houding van het St.-Petersburgse kabinet soms ook gegrond zijn op de overtuiging dat er binnenkort gebeurtenissen zijn te verwachten, waarbij men zich kan bedienen van het werktuig, hetwelk het zijn bondgenoot in de hand wil drukken?”

Terzelfder tijd schreef baron Beyens dat het mislukken van de driejarige dienstplicht van Belgisch standpunt als een geluk zou moeten worden beschouwd. “Dat zou meer dan iets anders ertoe bijdragen onze grenzen te vrijwaren voor de gevaren van een oorlog, welks gevolgen wij, hoe ook de uitslag mag zijn, moeten vrezen. Het

zou bovendien in het westen van Europa een veilige toestand scheppen.”

Het laatste telegram van baron Beyens, mede het laatste van deze publicatie, is gedagtekend van 2 juli 1914 en handelt over de eisen van Oostenrijk-Hongarije aan Servië, naar aanleiding van de moord op de aartshertog-troonopvolger. De gezant twijfelt niet aan de medeplichtigheid van het Servische kabinet, dat de ogen sloot om het broeinest van anarchistische propaganda niet te zien, hij vreest echter dat uit een weigering van de door Oostenrijk-Hongarije geëiste genoegdoening een conflict kan ontstaan. “In Berlijn zegt men, dat Servië het slechts zover zal laten komen als het zeker is van de steun van Rusland, maar de regering van de tsaar zal Servië niet steunen, want zij moet zelf de afschuw en de vrees delen, die de misdaad der koningsmoordenaars van Sarajevo heeft ingeboezemd.”

Dat heeft men te Berlijn niet algemeen gezegd. Te St.-Petersburg was men sedert lange jaren gewoon, met politieke moorden buiten Rusland vrede te hebben. De monarchistische idee had in de politiek afgedaan, zij was door de al-slavische hartstochten volkomen op de achtergrond gedrongen. Juist dat heeft de wereldoorlog onvermijdelijk gemaakt. Frankrijk en Engeland moesten er toe overgaan, zich aan de zijde van de Servische moordenaars te scharen. Dat was het resultaat van de politiek, die zij uit haat tegen Duitsland tien jaar lang hadden gevolgd.

Overziet men in gedachten nog eens de lange reeks Belgische rapporten, dan geven zij ons het bondig bewijs, dat deze onbevooroordeeld toezieende diplomaten duidelijk inzagen, dat een oorlog op het vasteland een ernstig gevaar voor hun vaderland was, dat Duitsland alles wat mogelijk was heeft gedaan om hem te verhinderen, dat het Franse volk hem niet wilde, maar door eerzuchtige politici in een toestand van overspannen chauvinistische

hartstocht was gebracht, die rustige bezinning uitsloot, dat eveneens in Rusland de eerezucht en wraakzucht van Iswolski en de al-slavische, Duitsland vijandig gezinde pers het conflict voorbereidden, en dat eindelijk de door koning Edward VII begonnen, door sir Edward Grey voortgezette politiek deze staat van zaken heeft veroorzaakt en hun als ruggensteun heeft gediend. Het is België's ongeluk geweest, dat het aan deze stemmen geen gehoor heeft gegeven en de toegestoken hand van Duitsland niet heeft gegrepen, die bereid was en de kracht had te midden van de wereldoorlog het land de vrede en zijn toekomst te verzekeren.

Engelse berekening van Duitse strijdkrachten.

Londen, 24 augustus. Uit gegevens van betrouwbare zijde blijkt dat Duitsland op het einde van juli 1.800.000 man troepen aan het westelijke front had staan, en 1.400.000 (buiten de ongeveer 1.200.000 Oostenrijkers) aan het oostelijke. In het geheel stonden er dus 3.200.000 Duitsers van alle wapens in de feitelijke vuurlinie. Bij het begin van de oorlog had Duitsland waarschijnlijk 8 miljoen man beschikbaar voor de militaire dienst en nog 1 miljoen of 1 ½ miljoen meer, wanneer alle mannen van dienstplichtige leeftijd worden inbegrepen. Het netto cijfer der Duitse verliezen – met aftrek van lichtgewonden die naar het front terugkeerden enz. – was tot eind juli omstreeks 1.500.000 waarvan 400.000 tot 450.000 gesneuveld. Aannemend dat tevoren 8 miljoen man beschikbaar waren, zo is het opmerkelijk dat er nu maar 3.200.000 Duitsers in de vuurlinie staan. De enige redelijke verklaring schijnt deze, dat de Duitsers thans niet in staat zijn meer dan dat aantal uit te rusten met wapens, munitie en andere militaire benodigdheden.

Woensdag 25 augustus 1915 – avondeditie

Berlijn, 25 augustus. Een Duitse vlieger heeft eergisteren bij Nieuwpoort een Franse tweedekker neergeschoten.

Koning Albert der Belgen heeft aan de geestelijke Lemire, het bekende lid der Franse kamer, burgemeester van Hazebroek, een brief gezonden om hem te bedanken voor een artikel, dat Lemire over het Belgische volk had geschreven.

De koning heeft tevens een brief gericht aan de Belgen, die naar Hazebroek uitgeweken zijn en die aan koningin Elisabeth een ruiker gezonden hadden van bloemen op Belgische grond geplukt.

Leuven.

Ter gelegenheid van de verjaardag van de verwoesting van Leuven bevat De Tijd van gisteravond het eerste gedeelte van het rapport omtrent deze zaak, uitgebracht door een Oostenrijks priester, wiens officieuze zending naar België onlangs door het Deense blad Politiken en het Belgische blad Le 20ième Siècle, dat te Havre verschijnt, is besproken. Op grond van een uitgebreid onderzoek, dat deze priester instelde onder alle klassen der Leuvense bevolking, komt hij tot de conclusie, dat de beschuldiging der Duitsers, dat er te Leuven een complot tegen heb bestaan heeft, onwaar is.